

Výroční zpráva o výkonu regionálních funkcí v roce 2024

Pověřená knihovna: Městská knihovna Náchod, o.p.s.

1. Cíle a zajištění regionálních funkcí v roce 2024

Stejně jako v předchozích letech jsme i v roce 2024 pokračovali ve své činnosti tak, aby docházelo k poskytování kvalitních regionálních služeb všem zájemcům na území našeho regionu a aby se prostřednictvím nabízených služeb zvýšila úroveň knihovnické a informační činnosti i těch nejmenších knihoven.

Sít' obsluhovaných knihoven zůstává stejná. Z důvodu nezájmu zřizovatele zůstává od konce roku 2016 pozastavena činnost Obecní knihovny Hynčice. Mezi obsluhované knihovny patří i Odborná knihovna Oblastní nemocnice Náchod, která využívá výměnné fondy.

Na výkon regionálních funkcí přidělil Krajský úřad Královéhradeckého kraje knihovně dotaci ve výši 2 441 900 Kč, což je o 45 700 Kč více než v předchozím roce.

Na nákup výměnného fondu přispělo 48 zřizovatelů neprofesionálních knihoven částkou 419 579 Kč. To je o 34 893 Kč více než v loňském roce. Část obcí zřizuje více knihoven (Studnice, Kramolna, Velichovky, Rychnověk, Provodov-Šonov, Nahořany a Zábrodí), proto je počet přispívajících obcí nižší než počet knihoven.

Některé obce vydávají značné částky na nákup literatury do fondu vlastní knihovny a služeb výměnných souborů využívají minimálně (Hořičky, Chvalkovice, Adršpach). Tyto obce na nákup výměnného fondu nepřispívají.

Regionální služby v okrese zajišťovali v roce 2024 pracovníci s přepočteným úvazkem 2,65. Z toho bylo 1,8 úvazku metodika, 0,65 zpracování fondu a 0,2 úvazku řízení a ekonomika. Úvazek zůstal stejný jako v roce předchozím.

Knihovnické služby byly objednány u čtyř profesionálních knihoven s právní subjektivitou (Červený Kostelec, Jaroměř, Nové Město nad Metují a Police nad Metují). Tyto knihovny zajišťují tvorbu a distribuci výměnných souborů z prostředků dotace na regionální funkce i z prostředků přispívajících obcí, a dále poradenskou a konzultační činnost pro základní knihovny provozované obcemi příslušných střediskových obvodů. Městská knihovna Jaroměř zajišťuje pro obecní knihovny svého obvodu i revize fondů. Revize ostatních neprofesionálních knihoven zajišťuje pověřená knihovna Náchod.

2. Výsledky činnosti dle standardů a priorit daných krajskou knihovnou

2.1. Poradenská a konzultační činnost

- Konzultace byly podle potřeby poskytovány pracovníkům obsluhovaných knihoven i zřizovatelům těchto knihoven. Týkaly se především výběru knih z výměnného fondu, zpracování statistiky, dotačních programů pro knihovny, soutěže Knihovna roku Královéhradeckého kraje. Celkem bylo poskytnuto 63 konzultací.

Další odpovědi na dotazy vedené telefonicky nebo e-mailem nejsou v počtu zohledněny, jedná se o velké množství kratších informací, které poskytujeme na vyžádání i z vlastní iniciativy.

- V roce 2024 jsme uskutečnili 145 metodických návštěv, což jsou v průměru 2,46 návštěvy na jednu neprofesionální knihovnu. Metodické návštěvy se týkaly především rozvozu

výměnného fondu, automatizace knihovny, aktualizace a revize fondu neprofesionálních knihoven, soutěží Vesnice roku a Knihovna roku Královéhradeckého kraje.

- Všem starostům jsme předali informaci jak k dotaci VISK, tak i ke krajské dotaci na rekonstrukci a vybavení knihoven, ve které uspělo 11 knihoven z náchodského okresu (Hejtmánkovice, Nový Hrádek, Rožnov, Nové Město nad Metují, Police nad Metují, Žernov, Náchod, Česká Skalice, Bezděkov nad Metují, Červený Kostelec, Broumov).

S dalším kolem krajské dotace na modernizaci knihovny jsme pomohli knihovně v Bohuslavicích nad Metují.

Se žádostí do VISKu jsme pomohli knihovně v Suchém Dolu, Šestajovicích, Šonově, Velichovkách a Vlkově.

- Všem profesionálním i neprofesionálním knihovnám byla poskytnuta pomoc při sestavování statistických výkazů.
- V roce 2024 jsme zcatalogizovali v knihovním systému Tritius knihy z knihoven v Bezděkově nad Metují, Suchém Dole a Velkých Petrovicích. V dalších letech bychom tyto knihovny rádi připojili k regionálnímu automatizovanému systému, který začíná budovat středisková knihovna v Polici nad Metují.
- Vesnické knihovny, které uspěly se žádostí o krajskou dotaci, prezentovaly své nové prostory v knihovnicko-informačním zpravodaji U nás.
- Městská knihovna Náchod spravuje a dál pravidelně aktualizuje oddíl pro knihovny na svých webových stránkách (proknihovny.mknachod.cz). Jsou zde zveřejňovány aktuální informace z oboru, materiály pro práci v knihovnách, pozvánky na semináře a exkurze, výroční zprávy RF, apod. Součástí je i adresář knihoven regionu Náchod.
- V rámci regionálních funkcí pomáhají střediskové knihovny svým neprofesionálním knihovnám se zakládáním a správou webových stránek. Většina těchto knihoven využívá šablonu webknihovny.cz. O vkládání informací a aktualit na webové stránky se ve většině případů stará metodik, protože samotní knihovníci nemají dostatek technických schopností a dovedností k jejich správě. Knihovníci, kteří projeví zájem si své stránky spravovat sami, byli v administraci stránek proškoleni. Nové stránky jsme pomohli založit knihovnám v Bezděkově nad Metují, Velkých Petrovicích, České Metuji a Žďáru nad Metují. Obecní úřady na Jaroměřsku jsme požádali, aby na své webové stránky umístily záložku s odkazem na webové stránky svých knihoven.

2.2. Hodnocení knihovnických činností

- Do 3. ročníku soutěže **Knihovna roku Královéhradeckého kraje** jsme přihlásili Místní knihovnu Chvalkovice. Další soutěžící knihovnou se pak na základě doporučení komise stala Obecní knihovna v Novém Hrádku, která získala v soutěži Vesnice roku Diplom za vesnickou knihovnu kraje. Obě knihovny jsme se snažili co nejlépe připravit na návštěvu hodnotící komise. Zaměřili jsme se především na knihovní fond, webové stránky knihovny i prostory knihovny, pomohli jsme s prezentací.
- Pro udělení titulu **Knihovník roku 2024** jsme do kategorie knihovnice/knihovník malé veřejné knihovny nominovali paní Ludmilu Frödovou z Obecní knihovny Martínkovice. V kategorii knihovnice/knihovník veřejné knihovny ocenění získala bývalá ředitelka Knihovny města Police nad Metují Věra Plachtová a bývalá pracovnice Městské knihovny v Broumově Marie Mešková.
- Aktualizaci záznamů v **centrálním adresáři knihoven** si profesionální knihovny zajišťují samy podle aktuálních změn, nejméně však 1x ročně. Aktualizaci záznamů všech neprofesionálních knihoven provedla pověřená knihovna.

- Do portálu **Knihovny.cz** je k 31. 12. 2024 z naší oblasti připojena pouze Městská knihovna Jaroměř. Městská knihovna Náchod ani jiné profesionální knihovny v přípravách nepokročily.

2.3. Vzdělávání knihovníků, semináře a porady

V roce 2024 se uskutečnily dvě porady profesionálních knihoven. Na červnové poradě jsme se sjeli v knihovně v Hronově, na prosincové pak v knihovně ve Velkém Poříčí.

Dále proběhlo ve střediskových obvodech 10 porad knihovníků neprofesionálních knihoven. Hlavními tématy bylo statistické vykazování, aktuální dění v oboru, dotační programy pro knihovny, práce se čtenáři, knižní novinky, možnosti vzdělávání, Bookstart.

Pro pracovníky profesionálních i neprofesionálních knihoven uspořádala Městská knihovna v Náchodě tyto akce:

25. 4.	Setkání dětských knihovníků s ukázkovou besedou	25 účastníků	3 hodiny
28. 5.	Výměnný pobyt na Broumovsku	20 účastníků	5 hodin
17. 9.	Výměnný pobyt na Červenokostecku	17 účastníků	4 hodiny
11.10.	Exkurze knihovníků do Kutné Hory	38 účastníků	7 hodin
21.10.	Umělá inteligence: příslib i hrozba	26 účastníků	2 hodiny
5. 11.	Výměnný pobyt na Náchodsku	12 účastníků	4 hodiny
14.11.	Kurz tvorby plakátů – Canva	16 účastníků	3 hodiny
11.12.	Novinky ve statistice	13 účastníků	2 hodiny

V roce 2024 jsme opět uspořádali oblíbené setkání dětských knihovníků spojené s ukázkovou besedou. Sjeli jsme se do knihovny v Broumově, kde pro nás knihovnice připravily "Čtenářské rande". Beseda je vhodná pro všechny věkové kategorie a třídy ji mohou absolvovat opakovaně. My jsme se při ukázkové besedě zaměřili na druhostupňové žáky a literaturu vhodnou pro tuto věkovou kategorii. Tentokrát ale vše proběhlo bez opravdové třídy, besedu jsme zažili sami na sobě.

Novinkou se staly „výměnné pobyty“, kdy v jeden den vidí obecní knihovníci z jednoho střediska knihovny všech ostatních ve svém okolí. Záměrně nevybíráme jen pěkné a aktivní knihovny. Chceme, aby všichni viděli, v jakých podmínkách půjčují ti druzí, a že i v méně pěkných prostorách lze uspořádat skvělé aktivity pro obyvatele obce.

S knihovníky městských i obecních knihoven jsme vyrazili na celodenní exkurzi do Kutné Hory. Navštívili jsme novou knihovnu, která v loňském roce získala první místo v soutěži Městská knihovna roku, a absolvovali jsme komentovanou prohlídku města.

Velký zájem byl o přednášku "Umělá inteligence: příslib i hrozba". Do studovny náchodské knihovny za námi dorazil publicista, analytik informačních a komunikačních médií a pedagog Petr Koubský, který od roku 2018 působí v Deníku N jako redaktor pro vědu a technologie. Přednáška srozumitelně vysvětlila, jak umělá inteligence funguje. Popsala, co od ní máme čekat v blízké budoucnosti, kam se může vyvíjet a jak ovlivní naše životy a naši práci.

Vytvářet plakáty a pozvánky na akce v programu Canva nás naučila Klára Havlová. V tomto školení budeme i nadále pokračovat v příštím roce.

Součástí prosincové porady vedoucích knihoven náchodského regionu bylo školení k novinkám ve statistice. Online se k nám připojila Lucie Macháčková z Knihovnického institutu a seznámila nás s aktuálními změnami v elektronickém sběru dat NIPOS a se změnami ve vykazování v roce 2025.

2.4. Budování výměnných fondů

Stav výměnného fondu k 31. 12. 2024 je 101 393 knihovních jednotek. Roční přírůstek výměnného fondu za rok 2024 je 3 841 knihovních jednotek, úbytek je 3 726 knihovních jednotek. Vyřazována je zastaralá naučná literatura a beletrie.

		soubory	svazky
Výměnné fondy v obsluhovaných knihovnách celkem		1 134	70 224
z	první půjčení dokumentů	205	13 090
toho	prolongace	929	57 134

V roce 2024 jsme do 56 obsluhovaných knihoven rozvezli 205 souborů s 13 090 knihovními jednotkami. V průměru tak bylo do každé knihovny dovezeno 233 knihy. Obsluhované knihovny měly k dispozici ještě dalších 929 souborů s 57 134 svazky z minulých let.

2.5. Pomoc při revizi a aktualizaci fondů v obsluhovaných knihovnách

Pracovnice metodického oddělení ve spolupráci s jaroměřskou knihovnou provedly pravidelnou revizi celkem 8 119 knihovních jednotek, a to v devíti knihovnách (v obcích Adršpach, Dolany, Doubravice, Hustířany, Jestřebí, Kramolna, Křinice, Nový Ples, Otovice, Studnice, Šonov, Velká Jesenice, Vysokov a Žďárky).

V knihovně v Trubějově, Bezděkově, Suchém Dolu, Velkých Petrovicích, Studnici, Adršpachu, Doubravici a Jestřebí jsme provedli aktualizaci fondu.

2.6. Nákup, zpracování a distribuce knihovního fondu z prostředků provozovatele

O službu žádá z obsluhovaných knihoven nepožádala.

2.7. Podpora kulturních, vzdělávacích a komunitních aktivit

Metodická pomoc:

- Z pěti vzdělávacích akcí, které jsme v roce 2024 uspořádali, si účastníci odnesli řadu nápadů pro práci ve svých knihovnách.
- Knihovny ve Chvalkovicích a v Novém Hrádku se nově zapojily do projektu Bookstart.

2.8. Servis automatizovaného knihovního systému využívaného pro výkon regionálních funkcí

Do regionálního automatizovaného systému je v regionu zapojeno 26 knihoven. Ve středisku Náchod je 16 knihoven zapojeno v regionálním systému e-Verbis, v regionálním systému Tritius jsou zapojeny 4 knihovny ze střediska Nové Město nad Metují, 2 knihovny ze střediska Červený Kostelec a 4 knihovny ze střediska Jaroměř. V roce 2024 jsme nepotřebovali žádný speciální zásah.

3. Souhrnné zhodnocení regionálních služeb za rok 2024

V regionu Náchod jsou regionální funkce poskytovány střediskovým systémem, který tu má dlouholetou tradici. Výhodou je blízkost malých knihoven ke střediskům, osobnější přístup k malým knihovnám, dlouhodobé budování vztahů a vazeb s knihovníky i zřizovateli.

Díky dotaci na výkon regionální funkce je možné všestranně rozvíjet knihovnickou činnost a regionální služby se tak stávají jasným přínosem v podpoře veřejných knihoven.

Nejocetovanější službou jsou cíleně budované výměnné fondy pro využití v obecních knihovnách. Finanční podpora zřizovatelů neprofesionálních knihoven pak umožňuje budovat širší a pestřejší výměnný fond, který ve svém důsledku znamená možnost nabídnout čtenářům neprofesionálních knihoven větší a širší nabídku titulů.

Zprávu sestavil: Adéla Vlachová

Dne: 27. ledna 2025